

TOOLISTE HAAL
1. MAI 1933.

**MAHA FASHISM JA
SELLE KANDJAD!**

Vabaametiühinguline liikumine Eestis areneb.

E. Töölisühingute Keskliidu IV kongressi töötulemusi.

Ühine tahe võitluseks fašismi vastu.

E. Joonas.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu neljas kongress on seljatanud. Alamal leiavad lugejad kongressi töökäigu üksikasjalikuma kirjelduse ja tähtsamad vastuvõetud resolutsioonidest. Siinkohal peatume vaid mõne hindava sõnaga kongressi töö tulemuste juures.

Esmaajoones väärib märkimist see suur huvi, mis liitunud ühingutes valitses kongressi vastu: 47-st E. T. Keskliitu koondunud ühingust oli esindatud tervelt 41, puudus kõigest 6 ühingut. On's paremat tõendust vaja, kui võrd tihedalt tunnevad ühingud end seotud olevat keskkohaga, kui võrd nad kõik on väljas eesti ametiühingulise liikumise suuna ning taktika määramisel. Aga seda kaaluvamaks tuleb pidada ka kongressil vastu võetud otsuseid, mis tehti kas ühel häälel või jälle rõhuva häälte enamusega.

Muidugi ei puudunud neljandalgi kongressil vaielused ametiühingulise suuna pärast. Vaksali-puiestee meelusega rahvas (neid oli 126 delegaadist umbkaudu 14—15 inimest), eesotsas Hammeri ja Steiniga, kes end miskipärast nimetavad „pahempoolseks“, algas oma tavalist vabaametiühingute-vaenulist ataaki keskliidu juhatusetegevuse arvustamisega. Juhatus polevat küllaldaselt organiseerimistööd teinud, ei olevat annud juhtnööre, ega pidanud kontakti töölishulkadega; olevat toimunud „kodanliselt“ ja isegi aktsioonitoimkonnast osavõtt leidis hukkamõistmist.

Keskliidu juhatusetegevuse liikmetel ja vabaametiühingulisi põhimõtteid pooldajatel oli üpris kerge pareerida neid etteheiteid. Seda tehtigi äärmiselt külmaverliselt ja asjalikult, kuid selle eest nii veenvalt, et kallalekippujatel polnud enam isu vaielustesse astuda. Opositsioon nii esinemise laadilt aga ka arvu- liselt oli neljandal kongressil veelgi nõrgem, kui eelmisel kongressil ja ta langus edaspidigi näib senises tempos jätkuvat. Eesti tööliklass on saanud üle ametiühingulisest „lastetõvest“ ning

sammub kindlasti edasi vabaametiühingulise liikumise põhimõtete alusel. Seda tõendas meile veenvalt neljas E. T. Keskliidu kongress ja oleks aina soovitatav kui keskliidu organisatsioonilises kehas veel leiduvad ekstsentrilised, väljasuremisele määratud ollused loobuksid oma jõuetust, aga siiski eesti ametiühingulisele liikumisele ikka veel kahjulikust tegevusest. Näidaku nad tegelikult oma valmisolekut ühistöök, ühisväerinna moodustamiseks, millest nad muidu nii kõvasti võtavad suu täis. Neile keegi kallale ei läinud, ega lähe, kui nad ise ei provotseeri teisi enese vastu.

Kongressi tähtsamaks sisuliseks probleemiks oli majanduse ja sotsiaalpoliitilise programmi vastuvõtmine. Kaks referenti — A. Jõeäär ja A. Oinas andsid kongressile üsna imposantseid ettekanded. Jõeäär opereeris päämiselt arvudega kapitalistliku kriisi masendavatest tulemustest, kuna A. Oinas tõmbas hoogsas ja tabavas kõnes ideoloogilisi konsekvantse kapitalistliku majandussüsteemi pankrotist ning märkis ülesandeid, mis on tööliklassil lahendada, kui variseb kapitalism. Loomulikult ei saadud siin mööda fashistliku liikumise käsitlemisest, mille vastu võitlemise vajadust rõhutasid peale referentide ka suur hulk sõnavõtjaid. Kogu kongressi meeolu oli üks ühine protest, ühine võitlustahe nende vastu, kes tahavad röövida rahvalt ta õigused ja vabadused. Kongress tunnistas ametiühingute silmapilgu tähtsamaks ülesandeks võitluse fashistliku diktatuuri vastu ja kohustas kõiki töölisorganisatsioone kaitsma demokraatiat, kui ainsat riigivormi, mille juures töörahval on võimalus kapitalistliku korra päevil end koondada organisatsioonidesse.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu neljas kongress on oma töö teinud, ta on annud juhtnöörid liitunud organisatsioonidele edaspidiseks. Oleks vaid

vaja, et tööliskond hakkaks tegutsema nende juhtnööride kohaselt. Aidaku seks kõigiti kaasa uuesti valitud keskliidu juhatus.

*

Puhkepäeval, 23. aprillil, punkt kell ½11 avab keskliidu esimees *B. Eilman* Töölisühingute Keskliidu IV kongressi, tervitades saadikuid ja väliskülalisi, kes on saanud Rootsi, Soomest ja Lätist. Kahe aasta eest lootsime, et paraneb majanduslik olukord, kuid see pole täitunud. Kriis jätkub ja miljonid töölised vaevlevad edasi ennenägematu tööpuuduse all. Selle tulemus on hukatuslik. Meeleheitel viidud hulga avaldavad kuldust fashismi poole, nagu näeme praegu Saksamaal, kus määratseb fashistik terror, mis on nõudnud juba suure hulga töolistegelaste elusid omale ohvriks. Paneb ette kõiki reaktiooni löökide all

langenuid mälestada püstitõusmisega.

Kogu kongress tõuseb püsti ja töölismuusika ühingu orkester mängib leinamarssi.

B. Eilman: Aga ka meil tõstab reaktsioon pead ja selle vastu peab töölisklass kogu jõuga võitlema. Selles mõttes on praeguse kongressi ülesanded äärmiselt tähtsad ning jääb vaid soovida, et nende lahendamisele kongress asuks täies üksmeeles. — Kuulutab kongressi avatuks. Orkester mängib „Internatsionaali.“

Kongressi juhatusse valiti:

Eilman, *Norman*, *A. Gustavson*, *J. Piiskar*, *Pank*. Sekretariaati: *Metslang*, *Must*, *Tulp*, *Adamson*, *Voiman*, *Kala*, *M. Unt*, *A. Offenbach*, *Persmann*, *Allmann* ja *Kärm*.

Tervitused.

Esimesena tervitab kongressi Rootsi ametiühingute sekretär *F. Thunborg*: Olen esmakordselt Eestis ja tunnen elavat huvi teie tööliikumise vastu, mis näitab järjest kasvu.

Rootsi juure tülles, ütleb, et kriisi surve pole jäänud mõjuta ka Rootsi. Sealgi on alanud kallaletung tööliste palkadele, kaks korda on kärbitud, kuid mitte üle 6 protsendi. See on võimalik üksnes seetõttu, et üle 10% kogu rahvast on koondunud ametiühingutesse.

Rootsi on annud pelgupaiga Saksa pagulastele ja praegu võime ütelda, et meil fashismi hädaohtu ei ole.

Soovib kongressile *R. A. L* nimel head kordaminekut ja edu ametiühingulisele liikumisele, mis on rajatud kindlale alusele üksnes siis, kui ta on rahvusvaheliselt seotud kogu maailma tööliikumisega.

Soome Ametiühingulise liidu sekretär *O. Tunturi* ütleb: Rahvusvaheline tööliikumine on rajatud solidariteedile. Mul on eriline heameel just tervitada eesti ametiühingulist liikumist, kellel nii palju ajaloolist sarnasust Soome ametiühingulise liikumisega.

Fashism tõstab meilgi pead, kuid meie fashism Kosola juhtimisel ei jõua iialgi nii kaugele, kui Hitleri fashism Saksamaal. Kosola liikumine sööb iseene. Tervitab südamest kongressi.

Läti esindaja *B. Seibolts*: Olete kogunenud

äärmiselt raskel ajal kongressile, ajal, mil kõikjal suureneb tööpuudus. Sel segasel ajal tõstab meie ümber võimsalt pead fashism. Meie Lätis oleme aga suutnud seni hoida seda liikumist piirides. Mitmed, kes on katsunud aktiivselt välja astuda, istuvad nüüd türmid ja meie loodame tulevikuski lüüa tagasi kõik nende rünnakud, mille vastu töölisklass juba algusest peab astuma kõige energiliselt välja. Soovib kongressile kordaminekut ning tihedat koostööd eesti ja läti ametiühingute vahel.

Isiklikult on ilmunud tervitama kongressi teedeminister *L. Johanson*, kes peatub põhjuste juures, miks sotsialistid astusid valitusse. Neid põhjusi oli kolm: 1) Demokraatia kaitse, 2) rahaväärtuse alalhoidmine, 3) talise hooaja tööpuuduse vastu võitlemine.

Selle kolme ülesande teostamiseks oleme püüdnud, kõigest vastuseismisest hoolimata, teha kõik mis võimalik.

Kui ei ole suudetud kaotada üldist häda, siis ei tohi meie lihtsalt hukkamõistvat otsust teha, vaid peame arvestama raskeid olusid ja kitsaid võimalusi.

Ometi pole seni siiski veel fashism meil võimul, ei langenuid rahakursis, mis oleks viinud meie tööliste väikesed palgad pea nullini, kui kõik see on ärahoitud, siis seks on kaasa aidanud tööliste organisatsioonid. Täna kõike organiseeritud tööliskonda senise toetuse ja kaastöö eest ning soovin kongressile kordaminekut.

Tervitusi ütlevad veel: Haridus-sotsiaalministeeriumi nimel *J. Nerep*, Tallinna linnavalitsuse nimel *A. Ostra-Oinas*, E. Sotsialistliku Tööliste Partei keskkomitee nimel *O. Gustavson*, Riigi omavalitsuse teenijate keskliidult *Pipar*, Raudteelaste keskliidult *Rukki*, Tööliste Haridusliidu ja spordiliidult *A. Oinas*, Eesti õpetajate liidult *A. Elango*, E. Omavalitsuse teenijate Liidult *H. Nurk*, Riigi ja omav. teenijate Tallinna ühingult *A. Lepp*, Haigekassade liidult *Peelman*, Noorsotsialistlikult liidult *N. Andresen*, Postiteenijate kutseühingult *Kallman*.

Austria, *Schveitsi*, *Saksa*, *Taani*, *Poola*, *Bulgaaria* ja Eesti ühistegeline liit on saatnud kirjalikke tervitusi.

Juhataja *B. Eilmani* ettepanekul otsustas kongress saata telegrammi Saksa proletariaadile ta ajaloo raskemal silmapilgul.

Vahepeal pildistatakse kongressi liikmed.

Päevakorra juure asudes,

esitab Keskliidu abisekretär *L. Metslang* Keskliidu aruande kahe aasta ulatuses, mis ilmus meie eelmises numbris täielikult. Sellele lisab ta juure, et Keskliit on rasketest aegadest hoolimata arenenud. On tugevasti laienenud org. võrk, suurenenud liikmete arv ja ühinguid on tekkinud pea igas tööharus. Siiski vajame veel kõvat organiseerimistööd eriti rasketööstuse alal.

Edasi rõhutab palgaliste aktsioontoimkonna ellukutsumist, mis viib meid kõikide palgaliste ühise rinde loomise teele. Need on alles esimesed sammud, sellel teel peame minema hoolsasti edasi.

Siis peatub üksikute Keskliidu aktsioonide juures, nagu võitlus 40-tunnilise tööädala, streikide korraldamise juures üksikutel aladel, kuigi nõrga organiseerimisastme tõttu meil on raske korraldada streike.

Lõpuks rõhutab tiheda koostöö tähtsust ametiühingute ja töölisanemate vahel, mis aruande aja kestes arenenud õige hoogsalt, samuti ka koostöö välismaa ametiühingutega.

Läbirääkimised.

Kiiman arvab, et organiseerimistöö on arenenud liig aeglaselt. Kui selles tempos edasi läheme, siis jõuame kogu eesti tööliskonna organiseerida täielikult alles 140 aasta jooksul. Tuleks leida põhjus, miks see nii aegsalet areneb, kus on siin koer maetud.

Past: Meil ei ole küllaldaselt ühistunnet, selles see põhjus, miks organiseerimistöö läheb aeglaselt. Arvustab siis saksa ametiühingute samme ja soovib hoiduda nende vigadest. Meie peame radikaalsemalt arendama koostööd. Seni on meil läinud ees sotsialistlik liikumine ning järele ametiühinguline, peaks aga olema ümberpöördukt. Ei pea soovitavaks, et sotsialistliku partei juhtivad tegelased oleksid ametiühingute juhtivates asutistes, samuti ei pea õnnestunuks aktsioontoimkonna tegevust, eriti sellepärast, et sellest võtsid osa mõned ühingud, kes ei ole proletarilised.

Kärm teatab, et see jutt, mida ajas *Past*, pole mitte ehitustöölise ametiühingu seisukohad, vaid kõneleja isiklikud arvamised.

Isküll: Meie töölisliikumine areneb aeglaselt, sellepärast, et meil puudub kõigepealt küllalt suur ja tarvilikult kogemusrikas tegevlaste kaader. Teiseks kiputakse meil nende poolt arvustama, kes ise veel vähem kogenud ametiühingulises töös. Selle arvustusega viiakse paljuid eksiteele.

Kolmandaks tekitab suunamääramine meie ametiühingutes segadust. Need kes pole rahul vabaametiühingutega, nimelt kommunistid, teevad takistusi meie ametiühingute arenemisele.

Meie vajame ametiühingulist kooli või vähemalt süstemaatilisi kursusi, kus valmistatakse ette vastutustundelikke ametiühingulasi.

Past kinnitab, et tema ja *Kiiman* olnud volitatud kõnelema Ehitustöölise Ametiühingu poolt, mitte aga *Kärm*.

M. Unt kaitseb vabaametiühingulist liikumist ning soovib luua ühist fronti kõikide töölisvoolude vahel, et vältida tagurluse võitu. Leiab, et aktsioontoimkond on liiati riigiteenijate palgakärpimisele järele annud.

Erdman arvustab keskliidu tegevust ja avaldab soovi, et keskliit seaks üles selgeid sihte ning püüaks valvata sotsiaalseaduste teostamise järgi, eriti käib see pagaritöölise öötöö keelu seaduse kohta, mida mõnel pool üldse ei tunnustata.

Hammer kõneleb sellest, et Venemaal ehitatakse üles sotsialistlikku korda ning mõistab hukka, et keskliit ainult esitab märgukirju ja peab läbirääkimisi asutistega, kuid sellega ei saa ometi midagi kätte. Keskliit peaks võtma omaks teise taktika. Nuriseb, et keskliit pole muretsenud linnavalitsuselt toetust Vaksali puiestee ametiühingule.

Stein: Ametiühinguline liikumine ei arene sellepärast, et üks vool ametiühingutest surub teise alla. Tänane kongresski on filtreeritud.

Sotsiaalseaduste selgitamiseks ja rakendamiseks pole võetud seisukohta. Keskliit on toiminud halvasti.

Püüur: Ametiühinguline liikumine ei arene sellepärast, et tegelasi kiustatakse taga. Ka kantakse poliitika ametiühingutesse nende poolt, kes eitavad poliitikat ametiühingunde.

Must tõrjub tagasi keskliidule tehtud etteheited. Muuseas ütleb *Hammer*ile, et kui see joon õige on, mida harrastab *Hammer*, siis miks tema ametiühingus — Talinna rätsepatöölise ühingus — on liikmete arv tagasi läinud. Linnavalitsuselt on Vaksali puiestee ametiühingud iseseisvalt toetust nõudnud ja ei ole keskliidu süü, et nad jäeti ilma.

Offenbach: Ei maksa meil hakata mõistma kohut saksa tööliste üle, sest meie ei tunne sealseid olusid küllaldaselt.

Trükitöölise liit tunnustab täiel määral keskliidu tegevust ja tahaks näha, et see veel edukamalt areneks kui seni. Asjatuid etteheiteid ei maksaks teha, see aina tõkestab meie liikumist.

Isküll: Edaspidi peaks nii olema, et keskliit teeb otsuse ja sotsialistlik partei peab seda täitma.

Normann: Kui Keskliidule heidetakse ette, et ta pole küllaldaselt organiseerimistööd teinud, et organiseerimistöö läheb tigusammul, siis sellepärast, et need organisatsioonid kelle esindajad teevad etteheiteid, ise arendavad organiseerimistööd väga loult. Mõõdunud kongressil oli rätsepatöölise ühisusel 500 liiget, nüüd on aga veel järele jäänud kõigest 200. Kui nii edasi läheb, siis tulevaks kongressiks jääb sinna ainult 50. Niisugune on nende inimeste organiseerimistöö edu, kes teevad keskliidule etteheiteid.

B. Eilman: Ootasin asjalikku arvustust, kuid seni on arvustavad sõnavõtnud olnud ainult urgitemised, ja olukorra segamiseks mõeldud. Neile inimestele pole tähtis mitte ametiühinguline edu, vaid midagi muud. Olen aga veendunud, et rõhuv osa eesti tööliskonnast ei lähe nendega kaasa, vaid koondub veel tihedamalt vabaametiühingulise liikumise ümber.

J. Kala: Arvustus on tervitatav, kui ta on heatahtlik ja positiivne, siin aga kistakse aina maha, seejuures liialdades kõike. Kaitseb hädaabitööde korraldamist ja leiab, et juhul, kui sotsialistid mitte poleks valitsuses läinud, olukord oleks palju halvem olnud.

Sotsiaalseaduste teostamise järelevalve alal peaksid just kohapealsed ametiühingud rohkem tegema, mitte aga lootma ainult keskliidule.

Metslang lõppsõnas märgib seda, et kõikide sõnavõtjate mõtteavaldusest käis läbi soov, teha ametiühinguline liikumine tugevaks, ainult vahendite suhtes mindi lahku.

Heideiti ette, et Keskliit on läinud Rahvusvahel. Am. liidu suunas. Aga see on juba ammu teiste kongresside poolt otsustatud küsimus.

Nuriseti aktsioon toimkonna üle. Kuid võetagu arvesse, et aktsioontoimkonnal pole va-

hendeid palkade üleskrumiseks. Aktsioon-toimkond võib ainult aidata kaasa liitunud ühingutel võitluse arendamiseks palkade kaitseks. Muud aktsioonitoimkond ei saa teha.

Pole õige etteheide, nagu poleks keskliit pidanud kontakti töolistega vabrikutes. Iga kuu kaks korda peetakse töölisvanemate ja ametiühingute tegelaste ühiskonverentse, kust saavutatud väärtulikke informatsiooni.

Kõige kibedamad etteheited on tulnud neilt, kes ise ei tunnusta distsipliini ega arenda korralikult oma tegevust.

Ametiühinguline töö koosneb pisiasjadest ja suurtest küsimustest. Pisiasjade lahendamiseks pannakse alus suurte asjade lahendamisele. Kuid ei saa nõuda, et Keskliit lahendaks ka sarnaseid ülesandeid, mille teostamiseks tal pole küllaldaselt vahendeid.

On ülekohtune ütelda, nagu oleksid kõik keskliidu poolt ellukutsutud ühingu kääbusühingud. Võtke uuesti ellukutsutud põlevkivi piirkonna ametiühingud, need on täiesti elujõulised.

KONGRESSI KOOSSEIS.

Mandaatkomisjon teeb teatavaks, et kongressil on esindatud 41 liitunud ühingu, 126 mandaadiga — 5982 liikme poolt.

KESKLIIDU UUS JUHATUS.

Edasi asutakse valimistele. Hälteenamusega valitakse uude E. T. Keskliidu juhatusse:

Metslang, August Gustavson, B. Eilman, A. Jõeäär, K. Must, J. Mihkelson, Oskar Gustavson, J. Norman, E. Pesur, A. Isküll, H. Martinson, A. Offenbach, Kärm, Ruus ja Eisberg.

Revisjonikomisjoni valiti: Pank, Perdi, Talkopp, Ojasoo ja M. Mihkelson.

Pärast lõuna vaheajaga asutakse kuulama referaate majandus- ja sotsiaalpoliitika üle.

A. Jõeäär peatub pikas üle tunni kestnud kõnes maailma majandusliku olukorra juures, märkides, et toodang on läinud tagasi 1903. a. tasemeni, s. o. sinna, kus ta oli 30 aastat tagasi. $\frac{1}{2}$ töötajatest on jäänud tööta, töölisklassi üldine teenistus aga langenud poole võrra. Maailma majandust vapustab üht-aegu rahanduskriis ning kõik abinõud, mis tendenduse saavutamiseks tarvitusele võetud, ei anna mingisuguseid tulemusi. Sest olukorda tahetakse päästa palkade vähendamise-ga, kuid iga palgavähendus tähendab ostujõu langust ja uut produktsiooni mahutamise võimaluste vähenemist.

Kapitalistlik kord on ummikus, ta on küps langusele, kuid inimesed ei ole veel küpsed uue ühiskonnakorra teostamiseks. Kuid läheb aega niipalju kui tahes, keegi ei suuda majanduselu seaduse käiku muuta, vana peab langema ja siis tuleb töölisklassi võit, mil hakatakse teostama plaanikindlat majandusüsteemi.

Teisena refereerib A. Oinas: Kapitalism on lõplikult haige, ta ei tõuse sellest haigevoodist enam üles. Küsimus seisab ainult

selles, mil viisil ta kaob ja töölisklassi ülesanne seisab selles, et kanda hoolt, et kaduva kapitalismi asemel tuleks sotsialistlik kord. Ei või endale ette kujutada, et sotsialism tuleb iseenesest, marksism pole mingi fatalism. Sotsialismi teostamiseks peab olema töölisklassi tahet, töölisklassi teguvõimet. Vastasel juhtumisel võib tulla midagi muud, sootuks vastupidist sotsialismile, nagu seda näeme praegu Saksamaal, mis on muudetud töölisklassi vangimajaks, kus töolist tahetakse teha sõnakuulelikuks orjaks.

Töölisklass peab iga oma sammu seadma nii, et ta oleks ettevalmistatud oma ühiskonna teostamiseks.

Peatub edasi fashismi küsimuse juures. Kodanlus ei vaja enam demokraatiat, demokraatia on talle hädaohtlik. Kuid ta ei pöördu tagasi monarhia juure. Ta tõstab riigi etteotsa pussi- ja noa-mehi, kes ühtlasi ka lõuamehed, et nad pussitaksid rahulolematuid, võtaksid rahvalt ta õigused ja vabadused ning lõugadega veaks rahvahulki ninapidi. Need on eluaegsed kuningad — diktaatorid, kes püüavad hoida rahva hulki kapitali ja suurmaapidajate-junkrute käpa all.

Meie peame oma peamiseks ülesandeks võtma demokraatia kaitse, mis ainuüksi suudab kindlustada töörahvale vaba organiseerimisvõimaluse.

Läbirääkimised.

Veltsman peatub pagaritöölise öötöökeelu seaduse juures, märkides seda, et kahjuks seda seadust ei täideta. Avaldab soovi, et uus keskliidu juhatus astuks samme selle seaduse elluviimiseks.

Isküll: Kui fashism levib, siis sellepärast, et massid pole teadlikud Marksi õpetusest. Seda teadvust peavad ametiühingud andma hulkadele.

Hammer süüdistab sotsialiste selles, et nad pole võtnud gildede varandustega ülesehitada kavatsitava rahvamaja sihtühingu liikmeks Vaksali puiestee ametiühinguid, vaid igasugu linnavalitsusi ja muid kodanlisi ühingu-d.

Piibor ütleb, et maailma majanduse masinavärgi on segamini ajanud ülikooli haridusega mehed, mitte töölised. Meid päästab viletsusest töölise rakkusrusikas.

Puis kutsub kõiki üles võitlema tööraamatu vastu, kuhu võidavat märkida ühte või teist.

Unt paneb Pärnu töölisühingu nimel ette panna saksa kaubad boikoti alla. Selle aktsiooni teostamine panna keskliidu juhatussele.

Eisberg soovib enam tähelpanu pöörata tööpuuduse vastu võitlemiseks. Meil ei peeta kinni 8-tunnilise tööpäeva seadusest, vaid sunnitakse enam tegema. Peaks valvatama, et seda seadust täidetakse, siis avaneks paljudelgi võimalus saada tööd.

Samuti rikutakse puhkepäeva seadust, sundides töölisi töötama puhkepäevadelgi ja pühadel. Seegi on lubamata. Peaks keelata ületunnitööd täielikult.

Need abinõud aitaksid lahendada tööpuudust.

Offenbach kriipsutab alla, et täie õigusega tõstab kongress esikohale võitluse fashismi

vastu, sest see on tõesti akkuutne. Resolutsioon peaks üksmeelselt vastuvõetama.

*Kurvi*s nõuab maatöölaliste tödaja ja palgaolude korraldamise seaduse elluviimist. Esiatab kaks sooviavaldust maatööraha huvides.

Koiva: Ei ole mitte ilus, et mõned kongressi saadikud on laskunud parteipoliitilistesse vaidlustesse. See ei ole soovitatav, sest see toob kahju ametiühingulisele liikumisele.

Aruandjate lõpusõna järgi võttis kongress vastu A. Oinase ettepanekul järgmise resolutsiooni, milles avaldatakse

kaastundmust Saksa tööliste:

E. Töölisühingute Keskliidu 4. kongress avaldab sügavat kaastunnet Saksamaa töörahvale tema raskes ja ohvririkas võitluses Hitleri tagurliku vägivallavalitsuse vastu. Keskaegse toorusega ja timukaliku julmusega on Saksamaal tagurline kodanlus Hitleri juhtimisel likvideerimas rahvavabadust ja tööraha organisatsioonid ning terroriseerimas töölistegelasi hävitades võimalusi rahvaste koostöök. Provotseeritakse rahvusvahelisi sekeldusi, mis võivad tõugata majanduskriisis laostunud Euroopa veriste sõdade keerisesse.

Eesti organiseeritud töölikond on kindlasti veendunud, et Saksa töörahal läheb korda võitu saada Hitleri vägivallavalitsusest ja vabastada oma käed sotsialistlikuks ülesehituse tööks.

Edasi võeti vastu redaktsiooni komisjoni ettepanekul resolutsioon

majanduspoliitilise olukorra kohta järgmiselt:

Järjest teravamaks minev maailma majanduse kriis, mis on laostanud majanduse kõigis maades ja jätnud tööta üksi Euroopas ja Põhja-Ameerikas üle 30 miljonit inimest, on paljastanud kapitalistliku majanduskorra puudused ja sügavad vastolud ning selle võime tuse lahendada kriisiraskusi ning otstarbekohaselt korraldada ja juhtida maailmamajandust.

Sellepärast on rahvusvahelise vabaametiühingulise ja kogu töölistliikumise päevaülesandeks saanud teede otsimine, kuidas otstarbekohaselt ja vähemate ohvritega asendada kapitalistlikku süsteemi sotsialistlikuga.

Et aga sotsialistliku plaanimajanduse teostamine nii mujal kui Eestis oleneb tööliklassi ametiühingulise ja poliitilise jõu tugevusest ning (rahvusvahelistest võimu vahetõradest) siis tuleb niikaua, kui pole veel võimupoliitilisi eeldusi sotsialismi teostamiseks, kogu jõuga võidelda selle eest, et korraldada majanduse lu plaanimajanduse põhimõtete järgi, riigistades ning demokratiseerides majandust. See on ainus vahend kriisi hävitava mõju pehendamiseks ning tõkkeabinõuks kodanliste ringkondade, eeskätt tööstuslike ja

põllumajanduslike ettevõtjate vastu, kes püüavad veeretada kõiki kriisi raskusi tööraha õlgadele. Selles mõttes kongress võtab omaks Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu poolt ülesseatud majandus- ja sotsiaalpoliitilised nõuded.

Eriti kongress kriipsutab alla järgmist:

Majanduspoliitilisel alal on vaja:

1) Kogu majandust korraldada, elustada ja juhtida kindla plaani järgi.

2) Võtta riigi kätte tööstusalad, kus erakapital osutunud röövkapitaliks, eeskätt aga tekstiil-, naha- ja tubaka- ja tsemenditööstus, samuti liiklemissvahendid.

3) Seada era-, suur- ja kesktööstus riikliku kontrolli alla.

4) Luua tähtsamate saaduste hindade reguleerimiseks ja ettevõtjate ning vaheltkauplejate ligikasu vastu võitlemiseks hindade amet, kuhu kuuluksid ka tööliste ja tarvitate esindajad.

5) Arendada ja soodustada ühistegevust, eriti põllumajanduse alal.

6) Võtta revideerimisele tööstussaaduste ülemäära kõrged kaitsetollid.

7) Võtta riigi kätte väliskaubandus ja arendada ligemate naabritega kõige tihedamat majanduslikku koostööd kuni tolliuniooni.

8) Riigistada tähtsamad aktsiapangad ning kindlustusasutused ja teiste üle seada sisse riiklik kontroll.

9) Suurendada töövõimalusi ja hulkade ostujõudu, rakendades kapitali ning krediiti kavakindlalt majanduse lu tarvilikumatele ja elujõulisematele ülesehitavale aladele.

10) Ärahoida töötasu alandamine ja üldse laalaliste rahvahulkade ostujõu allavõimine.

11) Ärahoida Eesti rahaväärtuse langetamine.

12) Lühendada tööpäev tööstuses, kaubanduses ja transport- ning side alal, võtta ülemmääraks 40-tunniline tööndal, kusjuures töötasu ei tohi väheneda.

Sotsiaalpoliitilisel alal on tarvis:

1) Panna maksma kindlustamine tööpuuduse vastu.

2) Korraldada töötuile elatise kindlustamiseks suuremas ulatuses töid.

Nähes majanduskriisis kõikeuvat kapitalistliku korra aluseid ja kartes tööraha organisatsioonide jõu kasvamist, püüavad tagurised ringkonnad kasutada proletariseerivate kihtide ja ebateadlikkude töörahvahingete rahulolematust maksva korra vastu selleks, et organiseerida rahvatükkumist demokraatia likvideerimiseks. Suurte õigustega ja vastutamata võimuga riigivalitsejate pukki upitamises, rahvaesinduse õiguste kärpimises rahva poliitiliste erakondade ja poliitiliste vabaduste eitamises avaldub rahvusvahelise taguruse ühise väerinde püüdesiht kasutada oma diktaatori kaudu riigivõimu kapitalistliku kurnamise säilitamiseks, majanduslike hõvede oma kätte kiskumiseks ja tööraha orjastamiseks. Mussolini, Hitler ja nende käsilikud Eestis vabadussõjalaste nõol on vaid üksikud nähted rahvusvahelise taguruse väerindel.

Selles tagurluse võimuhaaramise püüdes peitub suurim hüdaohht töörahva vabadustele ning tema organisatsioonidele.

Kuigi demokratia ei tähenda iseendust veel töörahvale majanduslikkude raskuste vältimist, on demokratia ometi kõige tähtsaks eelduseks töörahva organiseerimisele ja võitlusele oma olukorra parandamiseks ning inimkonna vabastamiseks kapitali ikkest. Demokratia eest võitlemine tähendab sellega võitlust sotsialismi teostamise eelduste eest.

Kongress kutsub üles kõiki töörahva organisatsioone, kõiki teadlikke töölisi, kõiki töiseid rahva vabaduste pooldajaid astuma vastu kaikameestele ja teistele eesti fashistlikkudele ringkondadele, kes piüüavad lammutada Eestis demokratiat ja orjastada Eesti töörahvast, rüüüdes talt revolutsioonides ja võitlustes saavutatud vabadused.

Igääks, kes läheb kaasa fashistidega, on töörahva äraandja.

Lõpuks võeti vastu mitmed vähemaulatuslikke küsimusi käsitavad resolutsioonid, nagu sotsiaal-töökaitse seaduste teostamise järevalve kohta, võitluseks tööraamatu seaduse vastu jne.

Seega on päevakord läbi. Uusi küsimusi keegi enam ei algata, kuigi päevakorra järgi seks võimalus.

Lõpusõnas Rahvusvahelise Ametiühingute Internatsionaali esindaja *F. Thunborg* ütleb, et tema on saanud kõige parema mulje eesti ametiühingute kongressist, sest siin on näha elu, siin peab midagi sündima.

Läti esindaja *Seibolts* kinnitab, et viib Eestist kaasa teadmise eesti töölisliikumise tõusust. Seda kindlustab see üksmeel, mis tuli avalikuks resolutsioonide vastuvõtmisel.

Juhataja *Eilmani* lõpusõna järgi, „Internatsionaali“ helide saatel lõppes kongress kell 9 õhtul.

E. T. KESKLIIDU UUS JUHATUS.

Keskliidu 4. kongressi poolt valitud Keskliidu juhatus jaotas ametid omavahel järgmiselt: *B. Eilman* — esimees; *Joh. Norman* ja *Aug. Gustavson* — abiesimehed; *L. Metslang* — sekretär; *K. Must*, *A. Offenbach* ja *H. Isküll* — abisekretärid; *H. Martinson* — kassahoidja; *Ed. Pesur* — kassahoidja abi; *O. Härn* — raamatupidaja; *A. Jõeäär* — juriskonsult; *J. Mikkelsen* — organisator; *O. Gustavson*, *E. Eisberg* ja *Oskar Ruus* — ametita liikmed.

E. T. Keskliidu nõukogu oli koos.

Kinnitati aruanded ja astuti Töölise Ühispanga liikmeks.

Laupäeval, 22. aprillil kell 7 õhtul peeti E. T. Keskliidu nõukogu korralist koosolekut, millest võttis osa 43 nõukogu liiget. Koosoleku juhatajaks valiti *B. Eilman* ja *Aug. Gustavson*. Protokollijateks *Ed. Pesur* ja *A. Ojasoo*.

E. T. Keskliidu tegevuse ülevaate kandis ette abisekretär *L. Metslang*. 1932. a. rahalise aruande esitas *Ed. Pesur*. Peale asjalikke läbirääkimisi kinnitati aruanded ühelhäälele.

1933. a. eelarve ja „Töölise Hääle“ eelarve kinnitati üksmeelselt.

„Töölise Hääle“ küsimust selgitas

L. Metslang. Koosolek võttis vastu järgmise otsuse:

Nõukogu otsustab muuta Keskliidu häälekandja „Töölise Hääle“ Eestimaa Töölisühingute Keskliidu ja Töölisnõukogude ühiseks häälekandjaks, ühtlasi peab nõukogu tarvilikuks, et kõik E. T. Keskliitu kuuluvad organisatsioonid võimaluse järele telliksid liikmetele „Töölise Hääle“ organisatsiooni kaudu ja kuul.

Töölise Ühispanga liikmeks astumine. Võeti vastu juhatuse ettepanek, astuda ühe osatähega Tallinna Töölise Ühispanga liikmeks.

Eesti meremeeste palgavõitlusest.

Laevaomanikud tahtsid kärpida palku — 12%.

Palgavähendus põhjendamata.

Eesti laevaomanikud on käesoleva navigatsiooni hooaja algul esinenud järjekordse palkade alandamise ettepanekuga. Tahetakse meie äärmiselt madalaid palku kärpida keskmiselt kuni 12%. Säärane tuntav kärpimine ei lase end

põhjendada, sest meie meremeeste palgad on juba madalamaid terves maailmas ja peale muu tuleb meie meremeestel sõita oma söögiga ning neil pole mingit sotsiaalkindlustust.

Meremeeste Liidu poolt korraldatud

koosolek palgaküsimuse kohta seisukoha võtmiseks mõistis laevaomanike palgakärpimise kavatsuse täielikult hukka.

Meremeeste Liit pöördus teedeministri poole, et vabariigi valitsus mõjuks laevaomanikke, et kavatsetud palgakärpimist ei viidaks läbi.

Teedeministeriumis kutsutigi kokku kaks nõupidamist laevaomanikkude ja meremeeste organisatsioonide esindajate vahel. Esimesel nõupidamisel laevaomanikud tegid kompromiss-ettepaneku, mille järele nad lepiksid 6—8% palgakärpimisega, kui meremeeste organisatsioonid võtavad uued madalamad palgad pikema jututa vastu. Meremeeste organisatsioonidest deklareerisid mehaanikud, et nad uusi palku vastu ei võta ja annavad oma lõpuliku vastuse 15. juuniks, mis ajaks tulevad laevadest vastused liigete arvamise üle tagasi. Samad seisukohad tegid teatavaks ka Kütjate ühingu, Meremeeste Liidu ja raadiooperaatorite esindajad, kuna assistentide esindajad nõudsid enda asetamist vastavale palgaastmele juhtkonnas. Tüürimehed protesteerisid palgavähendamise vastu, kuid andsid mõista, et nad on valmis algama läbirääkimisi. Et esimesel koosolekul mingit kokkulepet ei saavutatud, peeti teine koosolek nädal aega hiljem, kuna vaheajal organisatsioonide esindajad võtsid seisukohti küsimuse kohta. Teisel koosolekul motiveerisid ametiühingute esindajad omi seisukohti. Mehaanikud aga ei anna järele mingil tingimusel ja annavad vastuse 15. juunil, samad seisukohad estasid assistendid. Raadiooperaatorid, kütjad ja madrused, kusjuures viimased käesoleval aastal laevasöögi nõudmisest kompromissina loobuvad, kuid kategooriliselt jäävad endiste palkade juure, nii et ametiühingute vahel on ühine rinne ja vastu.

Laevaomanikud töid ette palgakärpimise õigustamiseks prahtide langemise, meeskondade liigse suuruse, riiklise soodustuse vähesuse ja et meremeestel olevat odav elu, kusjuures kuluvat söögiks maksimaalslt 25 kr. kuus.

Meremeeste organisatsioonide ühises eitavas motiveeritud vastuses toodi näiteks, et metsaveol Arhangeliskist Inglismaale maksti 51 st. pro standart., tänavu 48—50 — seega langus äärmiselt väike ning olukord võib otsekohe parandada, kui tonnaži pakkumine väheneb metsaveo hooaja algamisega Baltimerel. Mujal polevat tuntuvaid prahihindade langusi olnud, välja arvatud normaalne hinnakõikumise protsent. Liikuva tonnaži hulk on viimasel ajal suurenenud.

Eesti laevade meeskonnad pole suuremad, kui teiste riikide laevades, hoopis vastuoksa — viimasel ajal on vallandatud raadiotelegrafiste, puuseppi, määrijaid jne. 3 vahi asemel sõidetakse 2 vahis jne.

Peale muu on riik alandanud laevandusele laenu %, antud laenu ja kavatsetakse maksta valuutapreemiat. Meremeeste õnnetujuhtumiste vastu kindlustamise seadus seisab, et hoida laevaomanikke sotsiaalkindlustuse kulude kandmisest.

Eesti meremees on ainuke maailmas, kes sõidab oma söögiga, kusjuures kuni 75% kogu teenistusest kulub söögile. Kõigil eeltoodud põhjusil otsustasid meremeeste ametiühingute esindajad alata palgavõitlust kas või streigiga, toetudes Rahvusvahelise Transporttöölise Föderatsiooni kaasabile ja toetusele, olles eriti aga ühenduses Skandinaavia ja teiste naabermaadega.

Meremeeste organisatsioonide ühine rinne laevaomanike vastu andis tulemusi — laevaomanikud olid sunnitud andma järele ja palgad jäävad endiseks vähemalt 15. juunini.

Sellane pööre palgatulis meremeeste kasuks on tõenduseks, et ühtlaselt ja kindlalt esinedes suudetakse edukalt omi palku kaitsta, kuid meremehed ei tohi jääda nüüd „loorbereile puhkama“, vaid selgitustööd tuleb teha kahekordse jõuga, et kindlustada endid ja olla valmis tõsiseks võitluseks, kui seda peale 15. juunit peaks vaja olema.

Ametiühingud ja töölisanemad peavad asuma haigekassa juhtimisele.

Käesoleva kuuga algavad Tallinna Ühishai-gekassas volinikkude valimised.

Sellest asjast peaks olema huvitatud iga haigekassa liige.

Haigekassa on meie ainuke sotsiaalkindlustuse võimalus ja kuna selle juhtimist teostavad töölised-kassaliikmed ise, siis ei ole see meile ükskõik, kuidas kassat juhitakse. Haigekassas, kui tööliste omavalitsuses, peavad töölised näitama, et nad suudavad seda valitseda. Seepärast on väga tähtis, et ametiühingud selles asjas teenäitajad oleks. Et laiemates töölishulkades kassa juhtimise vastu suurt huvi ei tunta, satuvadki juhuslikult kokkutulnud inimesed volinikeks ja ka juhatusse, kus hiljem osutuvad mannetuiks ega pea tarvilikuks tunda vähemalgi määral vastutust oma tegevuses. Selline olukord on kassale äärmiselt hädaohtlik. Eriti praegu suure kriisi ja tööpuuduse ajal, kui väikseks kärbitud tööpalkadelt on kokku kuivanud ka kassa sissetulekud. Loomulik on, et sissetulekute vähenedes peab kokku tõmbama ka väljaminekud. Sellejuures peab aga silmas peetama kassaliikmete huviseid.

Viimasel ajal on aga kuulda suurt nurinat tööliskonnas haigekassalt saadava ravi üle.

Ja see on ka suurel määral põhjendatud, sest arstiabi saamist on mööduva aasta kestel tõepoolest väga palju piiratud. Peab leppima vaid ambulatoorse raviga, kuna arsti juurde kodu minek kassa kulul on hoopis keelatud. Lisaks sellele on veel juhatuse poolt pandud maksma igasuguseid muid kitsendavaid korraldusi ja määrusi, mis arusaamatusi ja tülisid tekitavad.

Selleläbi on tekkinud tööliskonnas vaenulik meeleolu haigekassa vastu üldse.

See kõik on võimalikuks saanud selleläbi, et enamus kassaliikmeid ei ole tunnud küllaldaselt huvi kassa juhtimise vastu, on võimaldatud volinikeks saada isikutel, kellel puudub tihe koostöö hulkadega ja täidavad ainult Vaksali puiesteelt tulevaid juhtnõore.

Et kassa juhtimine sünniks tööliskonnale vastuvõetavalt ja arusaadavalt, on tarvilik pida tugevamat kontrolli juba volinikkude valimisel. Kõik kassaliikmed tulgu valimiskoosolekuile. Valitagu volinikeks vaid arenenud ja usaldustväärivad töölised, eestkätt töölisanemad ja ametiühinglased! Ametiühingud koos töölisanematega asugu valimiste juhtimisele!

Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu nõukogu koosolek Zürichis.

Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu nõukogu koosolek peeti Zürichis 9.—11. aprillini. Koosolekul läbirääkimiste tulipunktiks oli Saksamaa olukord ja võitlus fashismi vastu, millele pühendati üle kahe päeva. Küsimuse alustas R. A. Liidu peasekretär Schevenels, öeldes muuseas: Varemalt arvati, et fashism võib pääseda võimule põllumajanduse ja madala kultuuriga maades. Nüüd on Euroopa esimene tööstusmaa ja kõrge kultuuriga rahvas asetatud ennenägematu barbaarse terrori alla. Saksamaa on olnud töölisliikumises internationalismi kodumaa, kust on levinud suured aaded kõigi maade tööliste ühinemiseks. Saksamaal asus R. A. Liit ja 13 rahvusvahelist kutsesekretariaati, kuid Saksamaa praegune seisukord on meile õpetuseks mõneski suhtes. Mõnedki meist nägid ette, milline oli kujunemas olukord Saksamaal, kuid alati saksa seltsimehed lohutasiid meid, et küll nad tulevat toime ise oma klassivaenlastega. Sellega aga sakslased toime ei tulnud ja nüüd tuleb meil uurida Saksa seltsimeeste taktikat ja leida paremad võitlusviisid rasketeks aegadeks. Fashismi tõus pole ainult Versailles' lepingu tulemus, vaid fashism on kodanluse viimane enesekaitse vahend oma olemasolu kindlustamiseks kapitalistliku valmistussüsteemi kaoses.

Üle kahe päeva kestnud vaidlusis arvus-

tati teravasti saksa ametiühingute juhtide taktikat viimasel ajal ja võeti vastu resolutsioon fashismi vastu, mille redaktsiooni juures vaieldi mitu tundi.

Fashismi terrori eest põgenenud saksa seltsimeeste abistamiseks võeti vastu otsus, mille järele tahetakse korraldada suureulatuslikku abistamist. Kogutud summad lähevad Matteoti fondi, millest antakse toetust.

R. A. Liidu juhatuse ja büroo otsustati viia Berliinist tekkinud olukorra tõttu kiires korras Pariisi. Liidu asukoha otsustab küll kongress, kuid praeguses olukorras otsustati talitada kiirelt nõukogu otsusel.

Austriaski ähvardab tõsta pead fashism ja austria seltsimeeste kutsel otsustati saata austria oludega põhjalikuks tutvumiseks ning austerlastele nõu andma Citrine ja Jauhaux.

Aruanded ja tegevuskavad otsustati esitada kongressile, mis tuleb kokku Brüsselis.

Erilist tähelepanu leidis Mertensi referaat 40-tunnilise tööpäeva kohta ja kiideti heaks abinõud selle teostamiseks ning otsustati nõuda vastava konventsiooni vastuvõtmist kehvadel kokkutuleval töökonverentsil. Koos Sotsialistliku Töölis-Internatsionaaliga otsustati saata ühine memorandum maailma majanduskonverentsile.

Fashismi majanduslikke põhjusi.

Nigol Andresen.

1.

Pärastsõjane Euroopa ei ole jõudnud veel *klassijõudude tasakaaluni* ses mõttes, et kapitalistlik klass ja töölisklass oma jõudude vahekorralt oleksid ühesugused: kaugeltki kõigil maadel töölisklassi jõud ei ole tõusnud selle astmeni. Kuid endine jõudude vahekord ometi on rikutud. Kapitalistliku klassi jõud on langenud kestva majanduskriisi tõttu. Olgugi töölised isiklikult kaotanud kriisi tõttu palju enam, tihti kõik töota jäädes, kapitalistideklass *klassina* muutub seda nõrgemaks, mida väiksemaks jäävad väljavaated tulele, lisaväärtusele. Ja et praegu on kapitaliste, kes üldse ei saa tulu, et enamik kapitaliste praegu ei saa tarvitada lisaväärtust ettevõtte laiendamiseks, et osa kapitaliste üldse satub pankrotti, seda võime kuulda igapäeva pisiteatest. Teiselt poolt kapitalistideklassi senine poliitiline abivägi, maarahvas, satub ikka enam vastuollu kapitaliga. Kui maarahva mäss ei olegi sihiteadlik, see ometi ähvardab nõrgendada tõsiselt kapitali positsioone, mõnikord jätta kapital koguni üksi töölisklassi vastu. Linna keskkihtide käärimine tähendab samade kihtide teadvusetut pääsmist kapitali mõju alt. Kriisiolukord on siis see, et kapitalistliku ühiskonna normaalne poliitiline võim *ei ole enam valitsemisvõimeline*, ta pole nimelt valitsemisvõimeline seniste meetoditega. „Normaalsel“ ajal, kapitalismi stabiliseerudes, kapitalistideklassil on küllalt vaimseid ja materiaalseid võimalusi oma poliitilise valitsemisvõime kindlustamiseks, nüüd kapitalism peab otsima *erakordseid vahendeid* võimukindlustamiseks.

Kuid veel halvem on kapitalismi seisund majanduslikult. Normaalses akumulatsioonis, uute turgude otsimises on tegemist rahulikult voolava äriajamisega, siseturu süvendamisega reklaami varal ja võistlejate kõrvaldamise abil, välisturgude parema kasutamise, teatavate poliitiliste sammude pealesundimisega oma maa valitsusele. Nüüd, kriisis, aga iga kapitalist on väljas suurel

riisikol: kas võita palju või kaotada kõik. Eriti ekspordtööstus on igal maal närviline. Sel ajal, kui oma maa tarvitamine kriisiviletsuse tõttu langeb, on võimalik ometi kokkuleppel riigiga kaitsta ennast välismaiste võistlejate eest (kõrged tollid!) ja võimalik turg hoida enese käes, välismaad aga võivad võtta võistlevailt pakkujailt ainult kõige odavamaid kaupu.

Kapitalistideklassi võimupoliitika ja majanduslik kindlustumine rõhutavad siin mõlemad: tuleb panna ennast maksimaalsetele vahenditele, peab tarvitama teisi meetodeid kui kunagi on tarvitatud. Sest ka sellist lootusetut kriisi pole olnud varem, ja ainult hoopis uued võitlusevahendid võivad hoida kapitalistliku majanduse- ja kodanlise võimuparaadi — mõneks ajaks — kodanlikes mõttes hukkumast, see on sattumast töölisklassi kätte.

2.

Kriisiaegse kapitalismi uute võitlusvahendite selgeima pildi võime leida Soome Lapua-liikumisest. Ainult parandamatult naiivid võivad uskuda, nagu see „isamaalik“ liikumine oleks tekkinud kommunistlike noorte punaste pluukside äritatuna või Soome sotsiaaldemokraatide kindla klassivõitluse joone vastukaaluna! Muidugi, talupoegade sattumine võlgadesse oli Kesk-Euroopa majanduskriisi tulemus, kapitalistlikult korraldatud suurtalud ei suutnud end enam tasuda, ja Kesk-Euroopa kriisi alguses (1930) vahe endisest oli järsk. Kuid talupojad ei moodusta kapitalistlikus ühiskonnas ometi iseseisvate sihtidega majanduslikku ega poliitilist liikumist; tavaliselt nad on olnud kodanluse juhitud, tarbekorral võivad olla ka töölisklassi juhitud. Nende aastate käärimine on veel kaugel iseseisvaist sihtidest. Nähti siis 1930. aastal liigutatavat huvideühtlust käärivate Põhja-Soome talupoegade ja eriti selle kapitalistiderühma vahel, mis oli koonduvad *paberitööstuse* ümber. On teada, et kuulsaks Helsingi-marsiks palgati

suurel osa kaasatuliidajaid, vabrikandid ja pankurid andsid oma autosid küüditamisteks jne. See oli aga tugevam liit kui maailmavaate ühtlus. Selle maailmavaate rajas mitte piibel ega isamaalik luule, vaid külm raamatupidamine. Sest vaadake: ekspordi jaoks töötava paberitööstuse puhastulu langes paberihindade languse tõttu maailmaturul; vabrikantide arvates oli vaja alandada *produktsoonikulusi*, mis peaaegu alati tähendavad tööliste palku. Seda enam, Soome tööstus on ratsionaliseerimata ja vajab palju inimtüüjuudu. Palkade langetamine võinuks tuua „õitsengu“ paberitööstusse — kuid, hoolimata tööpuudusest, ametiühingute olemasolles olu- nuks raske palku tunduvalt alla lüüa — nii paberitöös kui metsatöös. Kom-

munistlike organisatsioonide sulgemise nõue tähendas õieti ametiühingute hävitamist (ametiühingud olid tõesti kommunistide mõju all), see nõue teostatud, Soome tööliste palk langes kiiresti ega ole enam tunduvalt kõrgem Eesti tööliste palgast. Eksporditööstusele see aga tähendas „produktsoonikulude vähendamist“ ja „tööstuse elustamist“. Sinna paika „rahvuslik liikumine“ jäigi peatuma, ilma et talupoegadel, kes töid vabrikantidele tulised kartulid välja, olnuks sellest mingit materiaalist rahuldust. Alles nüüd, kui uuesti asutatud vabaametiühingud hakkavad tungima edasi, kõneldakse ka fašistlikul poolel edasitungimisest. Kuid pooled peatuvad veel igatahes.

(Järgneb.)

Üürivõitlus süveneb.

Palgateenijate organisatsioonide senised katsed viia Tallinna üüre õiglasele tasemele on nurjunud. Vabatahtlikult ei ole seda tehtud. Kokkuleppest on majaomanikud keeldunud; ka riigivõim on jäänud üürnikkude hädadele külmaks, nende õigustatud nõudmised on jäänud täitmata, seepärast aktsioonitöimkond otsustas avaldada survet küsimuse lahendamiseks. On ilmunud lendleht, milles öeldakse:

Väike- ja keskkorterite üüri hinnaks 1. juunist s. a. olgu 2 krooni ruutsüld, keldrikorterites aga 1 kroon ruutsüld. See käib kõigi korterite kohta, mille põrandapinna suurus ei ületa 15 ruutsülda. Kui meie seaduspärane aktsioon teostub massiliselt, siis majaomanikud on sunnitud andma järele.

Seepärast iga üürnik täitku avaldise planketti ja andku see tunnistaja juuresolekul 1. mail majaomanikule üle. Seega astub üürnik esimese tegeliku sammu üüride allaviimiseks. See samm on täiesti seaduspärane ja keegi ärgu lasku ennast hirmutada ega eksitada majaomanikkude vastukihutustööst.

Iga Tallinna tööline täidab lendlehele juureslisatud avaldise planketi ja annab 1. mail majaomanikule üle. Planket on järgmine:

(Majaomaniku ees- ja perekonnanimi)

Üürniku ees- ja perekonnanimi)

elukoht Tallinn

AVALDUS.

Käesolevaga on minul au Teile teatada:

1) et B. E. S. § 4071 põhjal ütlen senise üüri minu korteri eest Teile majas tän. nr. k. üles ja et edaspidi, s. o. alates 1. juunist 1933. a. olen nõus maksta oma korteri eest üüri kr. ruutsüldalt, mis välja teeb kuus kr. \times = Kr.

2) et ülaltähendatud üüriraha olen nõus B. E. S. § 4106 põhjal tasuma igal kuupäeval tagantjärei iga äraelatud kuu eest.

Tallinnas, mail 1933. a.

Lugupidavalt

Korter nr. üürnik.

Tallinna töölisel, meie ühistundest ja julgest väljaastumisest oleneb meie aktsiooni edu. Teotsegem põhimõttel: üks kõigi ja kõik ühe eest! Astugem viimaseni üürivõitluse rindele!

Üürid alla! Mitte ühte liigset senti maja- peremeeste rikastamiseks!

Tallinna Trükitöölise Ühingu aastakoosolekut.

9. aprillil s. a. peeti „Tööliskodus“ Tallinna Trükitöölise Ühingu aasta- peakoosolekut, millest võttis hulk liikmeid osa. Koosoleku avas senine ühingu esimees R. Luuk, pannes ette austada püstitõusmisega surma läbi lahkunuid

liikmeid. Koosoleku juhatajaks valiti A. Offenbach, protokolljaks J. Kurvits.

Kinnitati ühemeelselt juhataste tegevus ja kassaaruanne. Nagu sellest aruandest näha, on ühingu 1932. a. tulude ja kulude vahetõrd bilanseerunud Kr.

5.186.94. Suuremateks väljaminekuteks olid töövõimetute ja töötute abistamise summad. Töövõimetutele on maksetud Kr. 1.279.95, töötute toetuseks Kr. 666. Samuti on suured väljaminekud ruumide üüriks — Kr. 1.068.53. Osa üüri saab tagasi allüürnikelt. Kassas oli raha 31. detsembriks Kr. 831.09.

Sissetulekute lõviosa moodustavad liikmemaksud — Kr. 2.937.86.

1933. aasta eelarve on tasakaalus Kr. 4.440.— peal. Kuna tööpuudus üha süveneb, siis on eelarves töötute abistamiseks võetud Kr. 1.620.—, töövõimetutele Kr. 1.280.—

Liikmemaksudena on eelarves ette

nähtud Kr. 3.300. Juhatusse valiti Šönberg, Truuman, Gern, Mürsepp ja A. Offenbach. Revisjonikomisjoni Luik, Antje, Maritov, Luuk ja Ahv. E. Töölisühingute Keskliidu 4. kongressi saadikuteks valiti Bolschakov, Offenbach, Mürsepp, Kurvits, Luik, Gern ja Antje. Trükitööliste Liidu kongressi saadikuteks valiti Gern, Šönberg, Luuk, Offenbach, Antje, Bolschakov ja Truuman. Ühingu raamatukoguhoidjaks valiti Kaart.

Kuna TTÜ Rakvere osakonnas on esile kerkinud mõned arusaamatused, antakse juhatusle vabad käed nende arusaamatuste kõrvaldamiseks.

Koosolek oli igati asjalik ja üksmeelne.

Tartu töölisvanemate koosolekult.

Töö- ja palgaolud rasked.

Töökaitse seadusi rikutakse jämedalt.

24. aprillil peeti Tartu töölisvanemate koosolekut, kus keskliidu instr. J. Mihkelson andis ülevaate majanduspoliitilisest olukorrast, ühtlasi tutvustades koosolijaid ametiühingute majanduspoliitiliste nõuetega ning äsja peetud kongressi otsustega.

Ettekandele järgnevatel aruannetel kohtadelt selgub, et klaasipuhujate teenistus on langenud tuntavalt — mõnel alal isegi kuni 45%. Eriti intensiivseteks hindade allasurujateks on olnud venelased.

Meleski klaasivabrikus töötavad umbes sada töölisi. Lähemal ajal vallandatakse Meleskist kuuldavasti 2. vahetuse töölised, sest vabrikut tahetavat tuua Tallinnasse ning valmiskauba tagavarad olevat suured. Riik aga annab Meleskile tellimisi aastas umbes 50 miljoni eest. Ka klaasitööstuses annab end ratsionaliseerimine tunda. Näiteks viimane suurem riigi tellimine klaas telefoni „nobide“ peale ei vähendanud tööpuudust, vaid ümberpöörduvalt — osa töölisi, kes seda tööd varemalt tegid, said lahti ja töö tehti uute masinatega.

Tartu klaasitehases „Sädes“ töötab umbes 70 töölisi 6 p. nädalas. Õppinud töölise keskmine kuuteenistus on

50—70 krooni, kuna lihttöölisele makstakse kõigest 9 senti tunnis.

Lellepi metallitööstuses on olukord endine. Naistele makstakse isegi kuni 5 snt. tunnis. Kui tööline oma normi täis ei jõua teha, siis ei saa ta ettenähtud tunnipalka, vaid ainult nii palju, kui ta teenis tükitööga, mille hinnad nii võimatu madalalt on kalkuleeritud, et ei teenita 8 sentigi tunnis. Teine kord, kui suure pingutusega teenitakse veidi enam, siis arvestatakse üle normaali tunnipalga ulatav teenistus maha, sest mõnel eelmisel korral polevat suudetud täita normi. Käitises on 45 töölisi, kuid puuduvad seinal tükitöö hinnakirjad. Töökaitse inspektor peaks tundma Tartu käitiste vastu enam huvi kui senini.

Telefoni vabrikus töötab 120 töölisi. Hiljuti oli 5 p. töönalal, kuid viimasel ajal minnakse üle 6 päevalisele töönalalale. Palku pole kärbitud. Käesoleval aastal ei saa enam puhkust ega lisatasu vabriku kasust nagu eelmistel aastatel.

O.-ü. Mathieseni trükikojas, kus töötab 65 inimest, vähenes töö. Et vallandamisest hoiduda on töölised eneste vahelisel kokkuleppel umbes 1½ kuu järele 1 nädal kodus. 15 inimesel kärbiti

palka 1—4 kr. nädalas. Käsiladuja keskmine teenistus on 16 kr. nädalas.

Univeri jahuveskis ja lauavabrikus töötab 45 inimest. Huvitavalt ja ebaõigelt sünnib seal ületundide arvestamine. Näiteks, kui tööline teenib 20 senti tunnis, siis makstakse talle 20 senti ainult 7 tunni eest, kuna 8. tunni eest maksab kõigest 14 senti, kuna tavaliselt töötatakse 10 tundi, siis arvestab tööandja 50% viimasest 14 sendilisest tunnist ületunni arvestamisel. Selle ennekuulmatu „knihviga“ saab tööline kõigest 21 senti ületunni eest, kuna ta peaks saama 30 senti (20 s. +

50% ületunni tasu. Jahuveskis pole lõunatundi, kuid 5 min. söögiaega arvestatakse iga päev maha, mis teeb nädalas $\frac{1}{2}$ tundi töölise kohta, kusjuures ka palk $\frac{1}{2}$ tunni eest vähendatakse, kuid seda pole tööandjal õigus teha.

Postimehe juures on üle 80 inimese. Väheste töö tõttu oli osaliselt 5 päevane tööädal. Töölised saavad 1 nädalast—1 kuuni tasulist puhkust ning 15. maist kui algavad puhkused, hakatakse töötama 6 päeva nädalas.

1. mai rongikäigule otsustati kutsuda kõiki töölisi tehastest.

Meremeeste palgavõitlusi möödunud aastal.

Tugevad ametiühingud jäid võitjaks.

Eesti meremeestel tuli möödunud aastal leppida 10% palgavähendusega, kuigi laevaomanikud tegid kõik selleks, mis võimalik, et palku hoopis enam alandada, kuid meremeeste liidu vastupanekul oldi sunnitud leppima vähema palgakärbimisega.

Samuti kui meil, pidasid ka teiste maade meremeeste liidud palgavõitlusi laevaomanike ühise kallaletungi vastu. Daani meremeeste liit suutis suruda läbi kollektiivlepingu pikenduse kuni 1. aprillini s. a.; samuti pikendati kollektiivleping rootsi naisteenijatele laevades, kelle on oma union, kuid möödunud aastal liitusid 5 rootsi meremeeste unioni ühtlaseks, tugevaks liiduks, mille hulka kuulub ka kajutiteenijate ühing.

Saksa Rheini laevastiku reederid tahtsid 15% alandada palku. Kui vahekohtunik polnud selle kärpimishormiga päri, ähvardati laevad jätta seisma. Osa Saksa reedereid ei lammutanud koll. lepinguid, kuid riigivõim viis dekreetidega lepingusolevad palganormid alla, näit. juhtidel 9% ja assistentidel 4%. Reederid kasutavad kollektiivlepingute murdmiseks väga mitmesuguseid nõkse, näit. astuvad laevaomanike liidust välja, et lepingust pääseda, sest kollektiivleping on sõlmitud laevaomanike liiduga. Hiljem mõistis kohus lepingu murdjad süüdi.

Hollandis taheti alandada 15% palku.

Konflikt oli pikaajaline. Samuti taheti Hollandi Rheini laevastikus 10% palku vähendada, kuid meremehed vastasid boikotiga. Samuti streikisid Hollandi Rheini pukserlaevade meeskonnad. Hollandi kaanalisõidus alandati palku 7%.

Hollandis esimesele palgavähendusele meresõidus järgnes teine. Taheti 20% palku kärpida, kuid sellele vastuseks puhkes juhtkonna ja meeskondade ühine streik, mida toetasid ka inglise organisatsioonid, et ei saadaks laevu teise riigi lipu alla viia ja siis halvemates tingimustes meeskondi munsterdada peale. *Streik lõppes meremeeste võiduga.* Streigi ajal olid huvitavad vahejuhtumised suurtel reisijateaurikutel „Volendamil“ ja „Rotterdamil“. Meeskond nõudis, et sõidetaks Rotterdami, kuid kapten muutis reederi käsul sihti ja taheti mujale linnadesse sõita, et reisijaid lasta maha Rotterdami asemel Boulangnes, kus ka meeskond protesteeris sellase talitusviisi vastu ja kapten andis meestele kirjaliku töötuse, sõita Rotterdami. Merel aga võttis kapten kursi Rotterdami asemel Southamptonile. Niipea kui meeskond kursi muutust märkas, langes aur niivõrd, et ei saadud sõita edasi. Kui kapten võttis õige kursi, saadi jällegi auru, kuid varsti kapten tüüris uuesti Southamptoni poole — aur langes jälle, nii et tuli jääda seisma. Sellast manöövrit

korraldati kumbagilt poolt 3 korda. Aurik oli 24.149 t. suur. Viimaks jäadi ranna lähedale ankrusse. Rühm meresõdureid saadeti pardale mässu likvideerima, kuid need lahkusid 1 tunni järele, ilma et oleksid suutnud olukorda tuua lahendust. Meeskond ei annud enne järele, kui reeder oli sunnitud kutsuma laeva Rotterdami, kus 8 liiget laevameeskonnast vangistati, kuid hiljem lasti needki lahti ilma karistuseeta.

Võidetud streigi tulemusena sõlmiti koll.-lepingud endistel tingimustel ja kõik streikijad võeti tööle tagasi.

Inglise n. n. merekomisjon tõmbas palku maha kuni 18 sh. kuus; noorem madrus, kes 12—24 kuud oli sõitnud, kaotas palgast 9 sh. ja trümmur, kes alla 1 kuu sõitnud, 10 sh. kuus.

Kreekas pandi möödunud aastal meremeeste surveel meeskondade alammäärad maksma.

Doonau laevasõidus vähenesid palgad 6—30%. Norras taheti parlamendis troopika all sõitvate meeskonna tööaega pikendada 7 tunnilt 8 tunnile.

Prantsuse reederid tahtsid samuti palku alandada, kuid mehed ei läinud madalamate palkadega peale.

Belgia raadiotelegrafistidel vähenes töötasu 5—10%. Enne said nad 910—1.980 fr., nüüd 860 fr. kuni 1.870 fr.

Saksa kaanalisõidus, Rheinil, Elbel ja Oderil suuremalt osalt jäid kõikidele tülidele vaatamata suur osa lepinguid endisel kujul maksma.

Rootsi kütjate union saavutas uue kollektiivlepingu — isegi väikese palgakõrgendusega ja mitmete teiste paremustega.

Poola meremehed võitsid hiilgavalt streigi ühiselt sadamatöolistega. Palgad jäid endisteks. Laevaomanikel oli ka vatus 15% palku kärpida.

Bordeaux's meremehed sümpaatia-streigiga sundisid laevaomanikke võtma tagasi 150 vallandatud meremeest.

Saksa mere-kalurlaevastikus lepingute lõppemisel puhkes streik palkade vähendamise kavatsusel. See huvitav võitlus lõppes meremeeste võiduga — hollandi ja inglise sadamates meremehed ja sadamatöölised boikoteerisid saksa laevu. Lepingud pikendati k. a. alguni.

Marceilles meremehed võitsid streigi ja lepingud pikendati k. a. veebruarini. Võitlust peeti eripreemia pärast, mida meremehed nõudsid idamaade rahakurside vahede tõttu.

Saksa purjelaevadele tegid kõva konkurentsi soome laevad oma madalate palkadega. Näiteks kui sakslasele makseti 3.000 Rmk., siis soomlasele samas astmes 992 Rmk. Kuigi soome meremeeste unionil praegu leping puudub, siiski võib röömustavalt märkida, et 1932. a. ¼ aasta jooksul on soome meremeeste union verbinud 356 uut liiget.

Sakslastel Veseril jõesõidus läks korda pikendada lepingut, kuid Oderil alanes palk 16%.

Eeltoodud lühidaist märkmeist selgub, et Rootsis, Hollandis, Poolas j. m. läks korda meremeeste ametiühingutel palku ja kollektiivlepinguid hoida endiste tingimustega või väikeste parandustega, kuna teisel, kus ametiühingud nõrgemad või riigivõim tagurliste ringkondade teenistuses, nagu Saksamaal, palgad teatud % alanesid, kuid need palgakärpimised polnud kunagi nii suurelatuslikud, kui laevaomanikud seda kavatsesid. Laevaomanike kavatsused nurjusid alati ametiühingute vastuataakide tõttu. Samuti järgneb eeltoodust, et praegusel kriisiajal on palkade suuremaks kindlustajaks koll.-lepingud.

Välismaine ametiühinguline ringvaade.

NORRA UUS MEREMEESTE FÖDERATSIOON.

Pikkade läbirääkimiste järele ühinesid norra madruste ja kütjate ning laeva teenijaskonna organisatsioonid, mida kiitis hääks ka Norra ametiühingute keskkliit. Ühinemiseks korraldati üldhääletus asjaomaste organisatsioonide liigete hulgas. Ühise organisatsiooni nimeks on Norra meremeeste föderatsioon.

NOORTÖÖLISED SAKSA RIIGIRAUDTEELE.

Käesoleval aastal arvates 1. juulist hakatakse Saksa riigiraudteedel jaama teenijaskonda võtma 14—16-aastaseid noorukesi, tarvitades neid sõidupiletite väljaandmisel, telegraafis jne., kusjuures neile makstakse kõigest 75—150 penni vahetuselt. Sellejuures kaotavad tuhanded perekonna toitjad oma teenistuse, keda asendatakse noortega.

SOOME MEREMEHEDE STREIGI EEL.

Soome meremeeste palgad on samuti kuulatult madalad, kui meilgi. Soome meremeeste liit nõuab kollektiivlepingut ja palku järgmiselt: puusepp — 1200—1300 Soome marka; bootsmann 1300 Smk., mardus — 1025 Smk., noorem madrus 825 Smk., poiss 500 Smk., tunkiman 1300, määrija (assistent) 1060 Smk., kütja 1050 Smk. ja trümmur 860 Smk. Läbirääkimised kestavad tööandjate organisatsioonidega ja kui kokkulepet ei saavutata, algab arvatavasti streik. Ettevõtetud hääletamisel anti pea absoluutne enamus streigi poolt. Laevaomanikud ei soovi aga mingit kollektiivlepingut sõlmida.

Võitluse puhkemisel on lubanud Skandinaavia transporttöölise föderatsioon Soome meremehi toetada. Samuti ka teised riigid, sest kõikide riikide meremeeste huvides on, et soome kui ka teiste uute rannariikide meremeeste palgad oleksid kõrgemad praegusest pea hiina kulide palgakadest.

30 TUNNILINE TÖÖNÄDAL AMEERIKAS MAKSMA?

Põhja-Ameerika Ühendriikides, kus majanduselu ähvardab variseda kokku eriti viimasel ajal, on koostatud 30 tunnilise töönädala seaduseelnõu, kusjuures töötatakse 5 päevas à 6 tundi. Sellasele radikaalsele sammule töönädala lühendamiseks sunnib U. S. A. töötavate masside ostujõu kohutav langus, mis ruineerib kogu tööstuse ja rahanduse, sest välisturgude kõrval oli U. S. A. siseturg võrd-

lemisi suure kaupade hulga mahutaja. Määratu tööpuuduse tõttu on U. S. A. tööliste ostujõud langenud 40 tuhat miljoni dollari või 8 miljardi inglise naela.

Selle uue seaduseelnõuga, mille kestvus on nähtud ette 2 aastat, tahetakse muretseda tööd 23.300.000 töölisel. Ühendriikides on 25.000.000 tööstustöölist, kelledest praegu 16.700.000 on töötl. Seaduseelnõu lülis uuesti tööprotsessi 8.000.000 töötut, kuid järele jääks siiski 1.700.000 töötut, kellele loodetakse hankida eluvõimalusi sel teel, et kui 8 miljoni töolist hakkavad jälle teenima siis ostujõud siseturul tõuseb, mis omakorda võimaldab ülejäänud 1,7 milj. töötut rakendada tööprotsessi.

Arvatakse, et töösäämise võimaluse kindlustamine meelitab miljoni dollariid neilt turule, kes praegu on töötl, kuid omi väljaminekuid tuntavalt on püüanud tööpuuduse sattumise kartusel. Samuti loodetakse siseturu ostujõu suurenedes ühendriikide põllumajanduslike saaduste hindade paranemist, mis aitaks kergendada farmerite olukorda.

Selle seaduseelnõu vastuvõtmine oleks eeskujuks teistele ja sunniks ka Inglismaad järgema Ameerikale.

Säärast kava pooldavad paljud tuntud suurtöösturid, ametiühingute esitajad majandusteadlased ja paljud teised ekspertid.

Arvatakse, et majanduselu paratamatud faktid sunnivad „Ülemkoja“ vanameelsemaid liikmeidki eeltoodud seaduseelnõu vastuvõtmisele.

Sisemaine ametiühinguline ringvaade.

KÜTJATE ÜHING ASTUS KESKLIITU.

Eesti Kaubalaevastiku Kütjate Ühingu esimesel üldkoosolekul refereeris organiseerimise vajadusest keskliidu sekr. L. Metslang. Liikmemaksuks määrati uues ühingu 4 krooni aastas. Elarve ja tegevuskava kinnitati ja otsustati astuda keskliidu liikmeks. Keskliidu 4. kongressist võtsid kütjate ühingu esindajad juba osa.

Juhatusse valiti: Feliks Kuuseoks, Elmar Venta, Villem Valdson, Voldemar Enno ja Robert Kuldkapp.

MAALRITÖÖLISTE KOOSOLEKULT.

Puhkepäeval, 2. aprillil pidas Tallinna Maalritöölise Ametiühing erakorralist üldkoosolekut. Liikmemaksu 1933. a. alandati 40 senti pealt kuus 20 senti peale; 20 senti kuus tuleb ka nende kuude eest maksta, kui tööd ei ole, kuna aga 40 senti kuumaks oli ette nähtud nende kuude ette, mil tööd tehti.

Puhkepäeval, 30. aprillil otsustati Töölis- teatri ruumes V. Tartu mnt. nr. 25 ärapidada organiseerimiskoosolek algusega kell 11 enne lõunat, kuhu Keskliidust kõnelejad kut- sutakse. 29. juunil mõeldub sellest viis aastat, mil ühing registreeriti, otsustati seda päeva mälestada koosviibimisega.

TÖÖLISNÕUKOGU VALIMISED „ILMARISES“.

Töölisnõukogu valimised „Ilmarises“ käesoleval aastal teostusid võrdlemisi libedalt, sest eelmine nõukogu oli valimised võrdlemisi hoolikalt valmistanud ette, võtmata valijate nimestikku ametnikke, millepärast eelmisel aastal oli suurem protsess. Samuti Puhk ja poegade jahuveski töölisel jäid välja, mis valimiste käigule oleks mõjunud äärmiselt takistavalt. Valimisvõitlus oli väga äge ja valimistest kui ka järelvalimistest osavõtt oli rohke. Endine töölisnõukogu valiti tagasi.

VÄHEMPAKKUMINE SURUB ALLA TÖÖLISE TÖÖTASU.

Teatavasti tarvitab raudtee oma liikuva koosseisu kui ka muu osade korrashoiuks iga aasta teatava hulga materjali, mida endistel aegadel suuremalt osalt välismaalt telliti, nüüd aga pealinna tehastes valmistatakse näit. veduri tsilindrid, ristpead, sidepoldid jne. Kõik see töö antakse välja vähempakkumise teel, s. o. missugune tehas odavamini teeb, saab tellimise. Näiteks mineva aasta tegi „Krulli“ tehas tsilindreid odavamini kui „Ilmarine“, tänava teeb „Ilmarine“ veel odavamini kui „Krull“ mineval aastal. Vähempakkumine võib ju mõnikord väga hästi oma otstarvet

täita, aga niisugune hindade alaline allasurumine võib kasu asemel küll kahju ettevõtjale kui ka töölisele. Ja vaevalt on usutav, et siit riik sellest tulu saab.

Ühe niisuguse vähempakkumise tagajärgi said hiljuti tunda „Ilmarise“ töölised. Nimelt sai tehas, muidugi vähempakkumise teel, riigi raudteevalitsuselt tellimise 11 veduri tsilindrile. Tööliste jätkub küll hulgaks ajaks tööd, aga töötasu kärbiti kuni 35%, põhjendades seda sellega, et töö on nii ja nii palju odavamini võetud ja selle tõttu ollakse sunnitud tükitöö hindu sellevõrra kärpima, ja et tehas selle peale vaatamata veel 5% kahju saab. See on muidugi puhtakasu arvel. Tegelikult aga ettevõtja seda kahju oma vahetkasku arvele ei kirjuta, vaid katsub, kui mitte kõik, siis suuremalt osalt töölise kanda veeretada. Nii siingi, 5% võetakse oma kanda, 35 pannakse töölise turjale. Käitis.

ANTSLAS TÖÖLISMAJA EELTÖÖD KÄIMAS.

Antslas organiseeritud tööliskond asus juba möödunud aasta suvel töölismaja ehitamisele, kusjuures nurgakivi panek sündis suurema pidulikkusega, millest osavõtule söitsid Eestist ja Lätist ametiühingulisi ja töölissportlikke ning parteilisi organisatsioone.

Niüd on jõutud nii kaugele, et korraldati ehitusmaterjali kohaleveo ja saagimise talgud, mis hästi õnnestusid ning ilmade soodsaks muutudes kavatsetakse alustada ehitusega. Esialgu ehitatakse välja ainult saal paari tarviliku kõrvalruumiga.

TALLINNA PUUTÖÖLISTE

üldühingu peakoosolek, mis peeti 26. märtsil, otsustas „Tööliste Hääl“ tellimist eelmise aasta eeskujul jätkata. Samuti otsustati üleskutse kõigile puutöölistele saata, kus selgitatakse küsimusi ametiühingulise liikumise ja tähtsuse üle.

Uude juhatusse valiti E. Pesur, R. Selm, V. Tomson, A. Maddisson ja R. Ivanov. Esimese mai pühitsemise asjus otsustati järgmine peakoosolek ärapidada aprilli lõpus.

MARX'IST JA MARKSISMIST EESTI KEELES.

Karl Marx ja Friedrich Engels: Kommunistlik manifest. Tõlkind Nigol Andresen. Tallinnas 1929, Tööliste Kirjastuse Ühisus. Hind 35 senti.

Karl Marx: Palgatöö ja kapital. Tõlkind Nigol Andresen. Tallinnas 1933, Eesti Noorsotsialistlik Liit. Hind 25 senti.

Max Adler: Marksism — proletaarlik eluõpetus. Tõlkind Nigol Andresen. Tallinnas 1930. Tööliste Kirjastuse Ühisus. Hind 25 senti.

Nigol Andresen: Karl Marx. Tallinnas 1933. Eesti Noorsotsialistlik Liit. Hind 10 senti.

Karl Kautsky: Karl Marx'i majanduslik õpetused. Tõlkind H. Pöggelmann. Leningradis 1919. a. Hind umb. 2 kr.

Fr. Mehring: Ajalooline materialismus. Tõlkind K. Luts. Leningradis 1920. Hind umb. 1 kr.

Kõik töölised 1. mail punalippude alla!

Kõik koosolekutele ja demonratsioonidele!

Majanduskriisi ja tööpuuduse vastu!

Fashismi ja selle kandjate vastu! Sotsialismi eest!

Ametiühingutes seisab jõud!

Iga tööline ametiühingu liikmeks!

Tööliste rongikäik Tallinnas.

Kogumine ja rongikäigu korraldamine kell 1/211 homm. „Estonia“ ees. „Tööliste Kodu“ asuvad organisatsioonid kogunevad kell 1/210 „Tööliste Kodu“ õuele. Rongikäik hakkab liikuma kell 11 homm. ja läheb Narva mnt. kaudu laulupeo platsile, kus peetakse vabaõhu miiting; kavas: kõned, muusika.

SISU: 1) E. Joonas: Vabaametiühinguline liikumine Eestis areneb. 2) E. T. Keskliidu nõukogu oli koos. 3) Eesti meremeeste palgavõitlusest. 4) Ametiühingud ja töölisanemad peavad asuma haigekassa juhtimisele. 5) Rasvusvahelise Ametiühingute Liidu nõukogu koosolek Zürichis. 6) Nigol Andresen: Fashismi majanduslikke põhjusi. 7) Üürivõitlus süveneb. 8) Tallinna Trükitööliste Ühingu aastakoosolek. 9) Tartu töölisanemate koosolekult. 10) Meremeeste palgavõitlus möödunud aastal. 11) Välismaine ametiühinguline ringvaade. 12) Sisemaine ametiühinguline ringvaade.

Toimetus: E. Joonas, K. Must, L. Metslang, J. Mihkelson. Vastutav toimetaja: K. Must. Väljaandja E. Töölisühingute Keskkliit. Ilmub Tallinnas kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti, 9 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52

Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükikoda, V. Pärnu mnt. 31. 1933.